

КОЊИЧКА ПАТРОЛА

Почетком октобра 1941. године дошао је неко од другоова из Штаба Ужичког партизанског одреда у зграду Учитељске школе, где се налазила Прва ужичка чета. Тражио је доброшљце из наше чете који желе да се пријаве у Коњички вод, као самосталну јединицу при Штабу Ужичког партизанског одреда, Пошто сам још као дете волео да јашим коња, то сам ое одмах добровољно пријавио да идем у Коњички вод.

Одмах сам отишао у Касарну у артиљеријоком кзругу. Ту је било доста коњушница, затим партизанска пекара, а касније су ту смештене и разне партизанске радионице.

У почетку Коњички вод је имао око двадезетак коњаника. Међу њима оу били: Миодраг Поповић Ченгија, месарски радник, Станимир Златанов, Милош Гачић, браварокм радник, Милосав Стаматовић Бата, Предраг Пенезић, ђак учитељоке школе, Миодраг Аврамовић Босинац, ђак, Богољуб Боле Јоксовић, обућарски радник, Тиле Росић, Милан Дулановић, фотограф, један борац малог раста кога смо звали „Министар“, Драган Зарић Праћка, ђак гимназије и други.

Чим је формиран Коњички вод, одмах се почело са обушм. Десетак дана омо одлазми у Крчагово где је на полигону вршена обука по два до три часа дневно.

Коњичка патрола, која се састојала од тројице коњаника, обилазила је ноћу партизанске страже, које су се налазиле на улазима у град, затим код фабрике кожа, електричне централе, болнице, партизанске фабрике оружја и муниције, итд.

У међувремену је извршена мобилизација коња и коњаника. Првенствено су тражили војнике бивше југокжовенаке војоке који су служили у коњици. Они су и дошли својим коњима. Међу њима су билм: Најдан Мићић и Раде Мићић из Годовика и Милош Урошевић из Севојна.

После извршене мобилизације коња и коњаника, Коњички вод је прерастао у Коњички ескадрон, који је имао око 50 наоружаних бораца. Командир еокадрона постао је Миодраг Поповић, а политички комесар Милоје Дринчић, учитељ. Коњички ескадрон је приодат Врховном штабу НОПОЈ и Централном комитету КПЈ.

Доласккм Врховног штаба НОПОЈ у Ужмце коњмчке патроле су мишле по два пута седмично до партизанских положаја око Ваљева — Лесковица, Лелића, Пођута и Мравмњаца. Ја сам обично ишао у ова места и носио пошту од Штаба Ужичког партизанског одреда мли Врховног штаба НОПОЈ. Моја коњмчка патрола ЈС прмликом четничког напада на Трешњицу однела пошту другу Брадоњи, Који се налазио у селу Дубоком. Друге коњичке патроле ишле су у другим правцима.

Коњичке патроле оу обично путовале ;ноћу. То путовање је било ризично, нарочито после оукоба између четника и паргизана. Сећам се да је једном приликом која коњичка патрола ишла ирема Мравињцима, док су друге патроле ишле према Црнокоои. У то време вођена је на Црнокоси борба између партизана и четника. Коњичке патроле су такође ступиле у борбу. У тој борби четници оу били заробили Тихомира Восића, Рада Мићића и Милоша Урошевића. Предали су их једном четнику у Рибашешни да их чува. Били су затворени у једној старој кући, а напољу на саражарском месту стајао је сељак са француском пушком — трометком, који их је чувао. Омишљали су како да побегну. Ударили оу стражара бучицом, која ое налазила поред њих. Стражар је пао, а они су иокочили напоље и почели да беже. Сељак ое придгао и позвао на узбуну пуцајући из пушке. Неколико сељанки које оу пошле да из котара положи стоци оено, навалиле су вилама и лрабуљама на бегунце. Онај сељак је пуцао и ранио Милоша Урошевића у ногу. Тиле и Раде су му помогли да одатле побешу.

Једном приликом, у друшј половини новембра, моја коњичка патрола, у којој су поред мене били Станимир Златанов и Предраг Пен^езић и још један борац кога омо звали Министар, ишла је у правцу Мравињаца, где је требало да однесемо једно писмо. Када омо ишли у правцу Ваљева, обично смо правили мали одмор на Варди код једног кафеџије, који нас је познавао и увек врло лепо примао. И овом приликом дошли смо у ту кафану. Ту смо нашли неке друго!ве из Ужичког партизанског одреда, који су били отерали муницију на положај и враћали су се за Ужице. Моја кобила је била уопут обооила, па сам мо^рао да останем на Варди, да нађем неког поткивача да је поткује. Другови из моје патроле су продужили у правцу Мравињаца. По дошвору требало је да се врате сутрадан и да заједно кренемо за Ужице.

Те ноћи четници су напали на Варду. Мене је кафеџија сакрио у кухињу, која се налазила иза кафане. Четници су упали у кафану, почели да пију, лупају чаше и да пуцају. У кухињи се поред мене налазило дете од неколико месеци. Дете ое од пуцњава пробудило и почело да плаче, Ја сам га љубао да би се смирило јер сам се планио да четници не уђу унутра. Кафеџија и његова жена су услуживали четнике Негде касно у ноћ четници су се посвукли из Варде и отишли у правцу Бајине Баште. После сам

чуо да су ови четници исте ноћи ухватили командира Друге рачанске партизанске чете, Таса, учитеља, и убили га.

Моји другови из коњичке патроле нису се до пред зору вратили на Варду, како оме ое би.то договорили. Кафеџија је осмотрио околину и пошто никога није било у близини, ја сам кренуо у правцу Ужица. Успут нисам никога срео. Касније сам сазнао да су моје другове из коњичке патроле Станимира Златанова, Предрага Пенезића и коњаника кога смо звали Министар, нохватили четници на Мравињцима. Са другим заробљеним партизанима одвели су их на Равну Гору, а одатле у Словац, где оу их предали Немцима. Они су стрелјани на Крушику, у Ваљеу, 27. новембра 1941. године.

По граду оу били излепљени плакати којим ое упозоравало да непрјатељ са више страна иде ка Ужицу да га оовоји. Грађани су ое позивали да немачким окупаторима пруже отпор, а неборачком становништву се налагало да се повуче из града.

Уочи 29. новембра 1941. године Раднички батаљон је позван да дође пред зграду Штаба Ужичког партизанског одреда. Тада су позвали и Коњички ескадрон. Сви смо се постројили и чекали даље наређење. Пред зградом Штаба било је доста народа и деце, углавном, родбине бораца Радничког батаљона и Коњичког ескадрона. После рапорта, који је командант Радничког батаљона Андрија Ђуровић предао команданту Одреда Душану Јерковићу, он је оомушљеним борцима и народу, између осталог, рекао :

— Другови, борци Радничког батаљона и Коњичког ескадрона, Врховни штаб народноослободилачких партизанских одреда Југославије је наредио да још у току ове ноћи морамо ићи на Кадињачу да задржимо немачке јединице које из правца Бајине Баште надиру ка нашем Ужицу. Ми морамо задржати непријатеља на Кадињачи како би Врховни штаб и рањеници могли да се повуку у правцу Златибора. Непријатеља морамо задржати, па макар сви изгинули:

После Јерковића обратио нам се Милинко Кушић, политички комесар Ужичког партизанског одреда. Остале су ми у сећању његове речи:

— Другови, ви одлазите у правцу одакле непријатељ највише угрожава наше слободароко Ужице. Ми се надамо да ћете својим јуначким срцима задржати немачке фашисте док ми не извршимо евакуацију из Ужица.

У међувремену је стигло наређење да се коњички ескадрон врати у касарну. Једног коња смо дали Душану Јерковићу, а од свих нас коњаника једино је Милосав Стаматовић отишао на Кадињачу са борцима Радничког батаљона.

После повратка у касарну добили оме наређење да патролирамо целе ноћи по граду и да обилазимо све заседе око града. Изјутра, 29. новембра, однели смо суву хрању свим борцима који

су били у заоедама. Када амо се врапшили са швршеног задатка, Милоје Дринчмћ, Ратко Матијевић и ја отишли смо да однесемо пошту Штабу Ваљевског партизанског одреда, који се налазио негде око Ваљева. Остали борци Кошичког ескадрона су добили наређење да се повуку у правцу Златибора.

Наша патрола пошла је око 8 часова. Стигли смо пред Јелову гору и ту смо срели једну групу партизана која ое повлачила из ваљевоког краја, Рекли су нам да се не можемо пробити до Ваљева јзр ое на том терену налазе јаке четничке снаге и љотићевци. Нагладали су да су се и они с великим напогром и тешком муком пробили из њиховог обруча.

Сазнавши у каквој се ситуацији налазимо, кренули амо преко Вољуца, ИСПД Кадињаче, и стигли у Стапаре. Док смо ишли према Стапарима већ је била почела борба на Кадињачи. На ливадама према Стапарима, приметио нас је један немачки авион, Почело је митраљирање. Једва смо избегли у неки шумарак.

У Стапарима је још била партизанска стража. У селу смо се задржали око пет до шест дана. У међувремену смо сазнали да се у Јеловој гори налази нека партизанока јединица коју смо чекали да би се њој прикључили. У Стапаре је дошло још неколико паргизака, Међу њима су били Милосав Стаматовић, Вељко Синђић Џон, Душан Челиковић и Богољуб Боле Јокшвић. Он је био рањен у руку, па је отишао код неке старе жене, која га је превила и једно време склонила,

Једног дана чули омо у Јеловој шри митраљески рафал. Пошаљемо тамо Ратка Матијевића да извиди ко се тамо налази. Он је у близини Јелове гоље имао сестру па омо рачунали да ће се најбоље снаћи. Кад се вратио, сазнали смо да се у Јеловој гори налазе делови Прве ужичке чете.

Маггијевић ми је донео пиомо од Миодрага Миловановића Луна, у коме је писао да у чету дођу Милоје Дринчић, Ратко Матијевић и Душан Челиковић, и да ообом поведу једног коња. Другог коња требало је да предамо оељаку Мурићу, који је био дошао са Ратком Матијевићем, јер је тај сељак дао свога коња партизанима како би пребацили рањеног Мита Игумановића. Луне је даље писао да трећег шња поклонимо једном од сељака, На крају пиома је поручио да ја и Вељко Синђић останемо у селу. Имали смо задатак да прикупљамо оне партизане који буду наилазили кроз Стапаре. Јавио нам је, такође, да ће уотаро наићи и Прва ужичка чета шјој треба да се прикључимо.

Неиоолико дана смо чекали да наиђе Прва ужичка чета. Међутим, она се није појављивала. Милоје Дринчић и Ратко Матајевић су се појавили у Стапарима тек 13. децембра. Дошли оу код мене кући и рекли да је наша чета стигла у Стапаре и сместила се у кућу Милинка Перишића.

Чим јам сазнао у чију су се кућу оместили, одмах сам реоговао:

— Откуда да се ид њега оместигте? Он ће нас издатл Немцима!

— Боље код њега него код неког нашег човека, коме би Немци кућу спалшги! — одговорно је Мзтлоје.

Потом ми је Дринчић саопштио да ја и Оинђић законамо оружје, јер у чети има довољно оружја. У чету треба да дођемо, али не по дану, већ у вече, када падне мрак. У току ноћи чета ће даље да крене.

Сачекали смо мрак. Било је мало онега и магле. Ја и Вељко закопамо пушке и муницију. Кренемо кући Миљинка Перишића. Били смо дошли недалеко од куће. У том моменту пукла је једна ракета. Потом су почели да штекћу митраљези м да туку минобацачи. Да не би упали у обруч, повукли смо се у један шумарак. Видео сам једног партизана, окоро голог, како трчи у правцу шуме. Те вечери партизани су прали своја одела због вашки тако да су их Немци затекли неопремне за борбу.

Борба је почела да јењава код Перишића куће, али је започињала но'ва борба од Биоске. Те ноћи остали омо у шуми. Друге вечери смо кренули према Шљивовици. Међутим, из Шљивовице је одступала једна група партизана.

Лутали смо до 17. децембра да би ухватили неку везу. Нисмо уопели. Тога дана ухватили су нас љотићевци и четници при повратку из Шљивовице и спровели у ужички затвор. После неколико дана транспортовали су нас у концентрациони логор на Бањици.

Михаило КОЈАДИНОВИЋ